

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

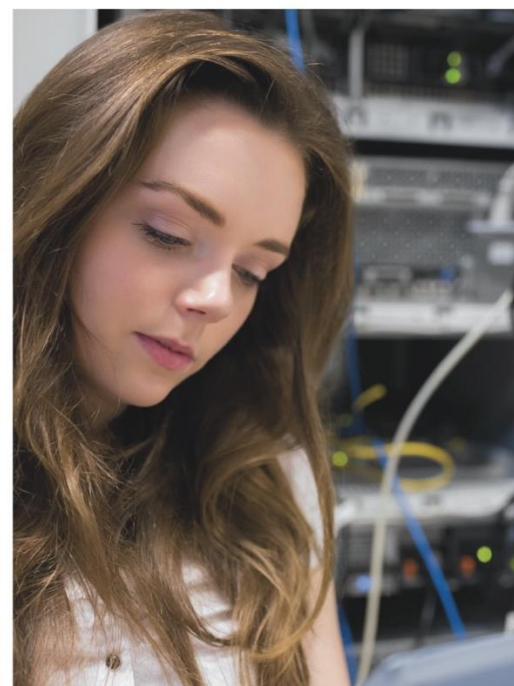
Örebro län

September 2016

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Örebro län	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Örebro län	5
<i>Näringslivet i Örebro län</i>	6
Småföretagsbarometern – Örebro län	8
<i>Sysselsättning</i>	8
<i>Orderingång</i>	10
<i>Tackat nej till order</i>	11
<i>Omsättning</i>	12
<i>Konjunkturindikatorn</i>	13
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	17
Expansionsutsikter och hinder för expansion	18
<i>Konjunkturrisiker</i>	20
<i>Politiska risker</i>	20
Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet	21

Om småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 500 000 privata företag fördelade över hela landet. Sammanlagt har dessa företag omkring 2,1 miljoner sysselsatta. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern baseras på en grov indelning av företagen i industri¹- eller tjänsteföretag, detta för att siffrorna ska bli mer informativa då förutsättningarna för dessa två huvudgrupper av företag skiljer sig åt. Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

Företagarna

Sparbankernas Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

¹ Industrisektorn inkluderar även byggnadsbranschen enligt Småföretagsbarometerens sektorindelning.

Sammanfattning av konjunkturläget i Örebro län

- **Småföretagskonjunkturen** i Örebro län har varit positiv sedan 2015. Länet uppvisar nu ett konjunkturindex över riksgenomsnittet. Både industri- och tjänstekonjunkturen har utvecklats väl där tjänstesektorn varit det främsta dragloket. Förväntningarna inför kommande år pekar på en försvagad konjunktur främst inom tjänstesektorn.
- **Sysselsättningstillväxten** har ökat i Örebro län sedan 2015, men är fortsatt något svagare än riksgenomsnittet. Tjänstesektorns utveckling har varit starkare än industrin som ligger under riksgenomsnittet för sektorn. Totalt sett ökar sysselsättningen i länets företag.
- Tillväxttakten för **orderingången** har förbättrats och är över riksgenomsnittet. Förbättringen beror framförallt på en ökad orderingång till tjänstesektorn. Sammantaget i länet är det 54 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 11 procent anger en vikande orderingång. Industrin är positiv inför kommande års utveckling.
- **Omsättningstillväxten** i Örebro län har ökat sedan 2015. Återigen är det tjänsteföretagen i länet som drar utvecklingen. Förväntningarna inför kommande år är något mer försiktiga.
- **Tillväxten av lönsamheten** i företagen i Örebro län har återhämtat sig efter åren med akut finanskris. Med nettotalet 40 är Örebro det län där lönsamheten haft bäst utveckling i landet under året. Industrin är mest optimistisk om utvecklingen framöver.
- Företagen i Örebro län upplever något bättre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Totalt anser 73 procent av företagen i länet att de har **goda utsikter att expandera** på sikt.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Örebro län är bristen på lämplig arbetskraft. Mer än vart femte företag (22 procent) uppger detta som största hinder. Höga arbetskraftskostnader hamnar på andra plats med 21 procent av företagen som upplever detta som ett expansionshinder.
- **Den största politiska risken** är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 36 procent av Örebros alla företag. 27 procent av företagen ser även ökade skattekostnader som en risk.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Örebro län

I Sverige har konjunkturläget fortsatt att förbättrats och ekonomin har haft en bra utveckling under de senaste 12 månaderna med stigande sysselsättning och stark BNP-tillväxt. BNP har stigit till omkring fyra procent på årsbasis tack vare en stärkt export, expansiv finanspolitik och en hög nivå på hushållens konsumtion, vilket ger en bra grund för fler jobb i små och medelstora företag under det kommande året. Under första delen av 2016 har den positiva BNP-utvecklingen emellertid mattats av med omkring en halv procent. Samtidigt finns det ljuspunkter med ökad produktion inom näringslivet och en fortsatt stabil hushållskonsumtion.

De svenska hushållen gynnas av stigande realinkomster, låga räntor och ökad sysselsättning. Sysselsättningen återhämtade sig snabbare i Sverige än i de övriga EU-länderna efter finanskrisen och arbetslösheten stabiliserade sig på cirka 8 procent under flera år. Under 2015 började arbetslösheten sjunka igen och under våren 2016 uppgår den till 6,3 procent i juli.² Även om arbetslösheten har sjunkit har tudelningen på arbetsmarknaden ökat, inte minst mellan inrikes och utrikesfödda. Arbetslösheten är också fortsatt hög bland lågutbildade unga och utlandsfödda. Samtidigt har Sverige lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i OECD.

Arbetsmarknadsläget är därför bekymmersamt för grupper som står långt från arbetsmarknaden. Den internationella konkurrensen har blivit allt hårdare samtidigt som tjänstesektorn blivit allt viktigare för tillväxten och sysselsättningen. Lönekostnader och arbetsgivaravgifter är därför av avgörande betydelse för små och växande företags konkurrensmöjligheter.

Den svenska exporten har uppvisat en svagare återhämtning än vid tidigare konjunkturuppgångar, framför allt på grund av den svaga globala investeringstillväxten och en fortsatt prispress inom råvaruindustrin. Sveriges export är starkt beroende av de andra EU-länderna eftersom nästan 70 procent av den svenska exporten går till EU. Dessutom utgör maskiner och insatsvaror till industri- och transportsektorn en stor del av den svenska exporten. Dessa sektorer drabbades hårt av försvagad efterfråga efter finanskrisen. Eftersom investeringarna hos Sveriges handelspartners i EU växer långsamt, riskerar tillväxten på den svenska exporten vara relativt svag även framöver.

Trots den starka konjunkturutvecklingen är finanspolitiken expansiv med ökade offentliga utgifter. Bidragande faktorer är bl.a. flyktinginvandring och satsningar i offentlig sektor och på infrastruktur, framförallt bostadsbyggande. Den expansiva finanspolitiken resulterar i en del ofinansierade reformer, vilket i sin tur minskar det strukturella sparandet. Därför kan det förväntas att finanspolitiken blir något mer åtstramande framöver.

Den internationella konjunkturen är fortfarande svag och vägen till konjunkturåterhämtning har varit skakig. Det alltjämt låga resursutnyttjandet och en låg inflation har bidragit till en exceptionellt expansiv penningpolitik, något som kommer att prägla utvecklingen de närmaste åren. Sviter av den globala finanskrisen, bräckliga europeiska banker och avsaknad av strukturella reformer är bidragande orsaker till den tröga utvecklingen i Europa. Samtidigt

² SCB, AKU juli 2016

brottas flera tillväxtekonomier med växande obalanser och otillräckliga reformer. Detta blev särskilt tydligt i spåren av råvaruprisfallet. Förutom de ekonomiska utmaningarna har de politiska riskerna ökat vilket tenderar att verka återhållande på tillväxten. Storbritanniens folkomröstning för ett utträde från EU har skapat osäkerhet om det framtida EU-samarbetet även om det är förtidigt att bedöma om de ekonomiska konsekvenserna i närtid.

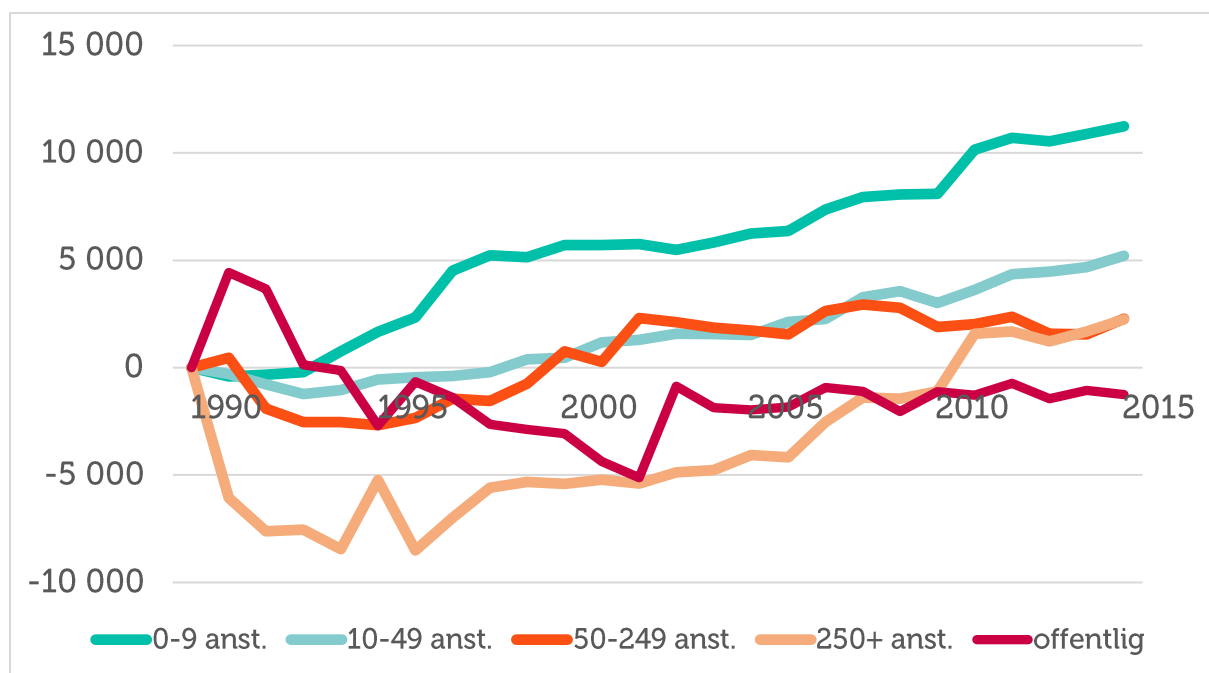
Näringslivet i Örebro län

Näringslivet i Örebro består av företag verksamma inom en rad olika verksamheter och har under de senaste årtiondena breddats med tillväxt inom logistik, handel, livsmedel och företagstjänster. Industrin är fortfarande basen i näringslivet, men i linje med den generella utvecklingen, automatisering och tjänstesektorns växande andel i tillväxten har antalet arbetstillfällen inom industrin successivt minskat. En stor del av företagen är verksamma som underleverantörer inom tillverknings- och tjänstesektorn. Länet karaktäriseras också av en relativt expansiv utveckling i residensstaden Örebro där även universitet, länsjukhus med mera finns. Övriga delar av länet har en delvis svagare utveckling med lägre näringslivsdynamik och ett mindre antal företag och med högre arbetslöshet som följd. Den lokala näringslivspolitikerna måste verka för att få fler nya företag att etablera sig i regionen, även generations- och ägarskifte i befintliga företag är viktigt för näringslivsdynamiken.

Genom b.l.a. Länsstyrelsen arbetar den lokala näringslivspolitikerna för att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling och öka sysselsättningen samt uppmuntrar näringslivet att arbeta med frågor som rör jämställdhet, miljö och integration. Detta förutsätter ett brett samarbete mellan näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är avgörande för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

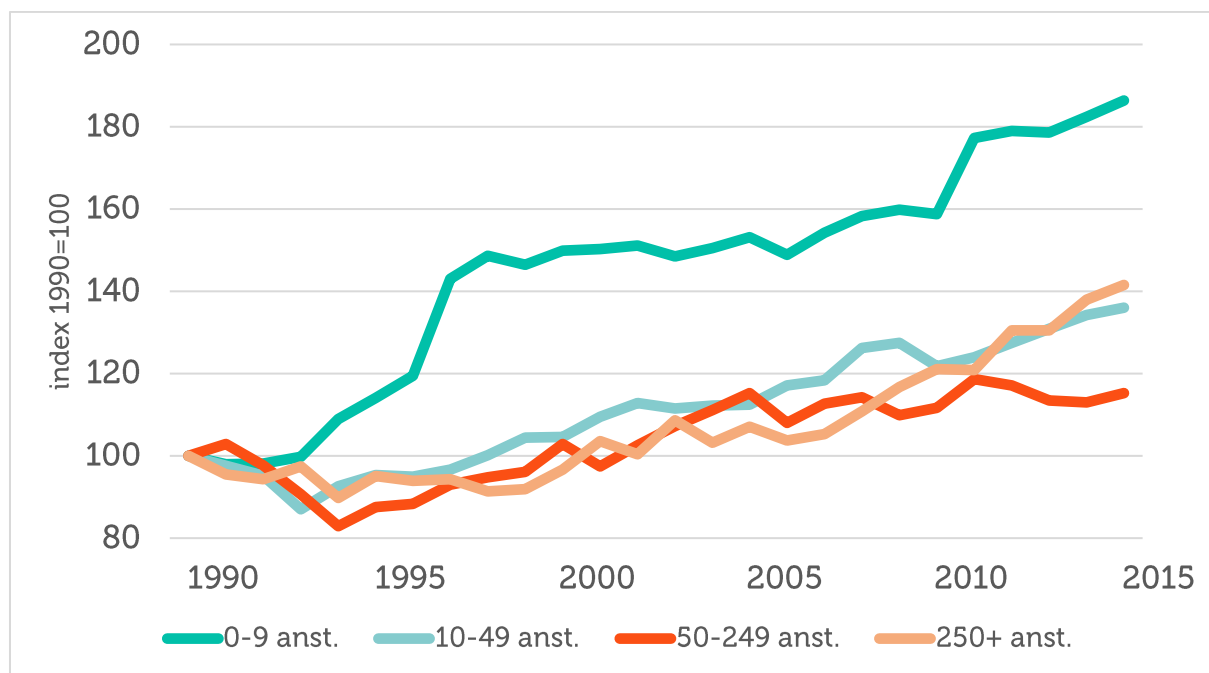
Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Örebro län. Även om antalet sysselsatta också har vuxit marginellt i den offentliga sektorn.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Örebro län sedan 1990 (källa: SCB)³

Figur 2 visar tillväxten av antal företag i olika storlekar i länet sedan 1990.

Figur 2 Tillväxt av antal företag i Örebro län sedan 1990 (källa: SCB)⁴

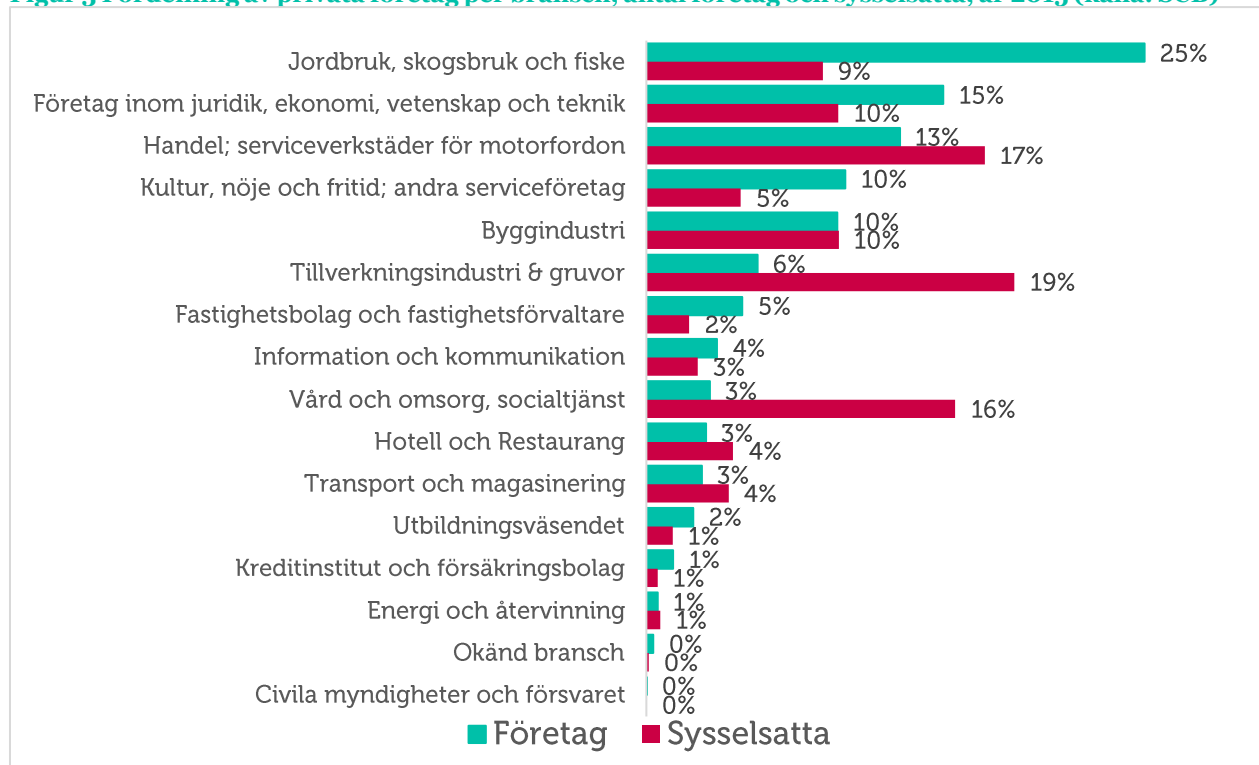
I Örebro län är en relativt stor andel av de sysselsatta verksamma i företagen inom tillverkningsindustrin (Figur 3). Även företagstjänster och handel är viktiga sektorer för

³ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

⁴ Antalet företag definieras som antalet arbetsställen. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

sysselsättningen i Örebro län. Dessutom är andelen sysselsatta hög inom vård- och omsorgssektorn.

Figur 3 Fördelning av privata företag per bransch, antal företag och sysselsatta, år 2015 (källa: SCB)

Småföretagsbarometern – Örebro län

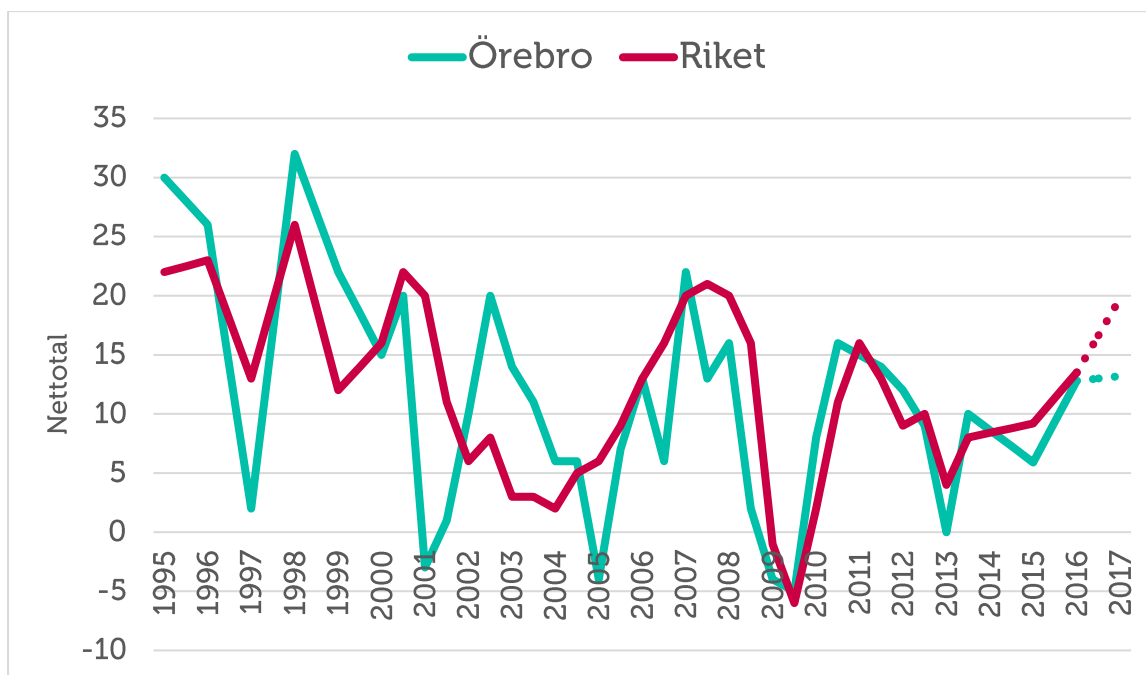
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten har ökat i Örebro län sedan 2015 men är något svagare än riksgenomsnittet. Länet har ett netttotal på 13, jämfört med rikets 14. Av länets företag anger 26 procent att de ökat i antal sysselsatta, jämfört med 23 procent för riket som helhet. Sedan förra året har sysselsättningen inom tjänstesektorn återhämtat sig något. Andelen företag som ökat antalet sysselsatta inom både tjänstesektorn och industrin ligger högre än riket. Totalt säger mer än var fjärde företag (26 procent) att de ökat sin personalstyrka under det senaste året. Motsvarande för riket är 23 procent. Samtidigt är det fler företag i Örebro (13 procent)

som minskat sin personal jämfört med riket (9 procent). Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Eftersom länet har ett positivt netttotal (13) innebär det att sysselsättningen totalt sett ökar i länets företag.

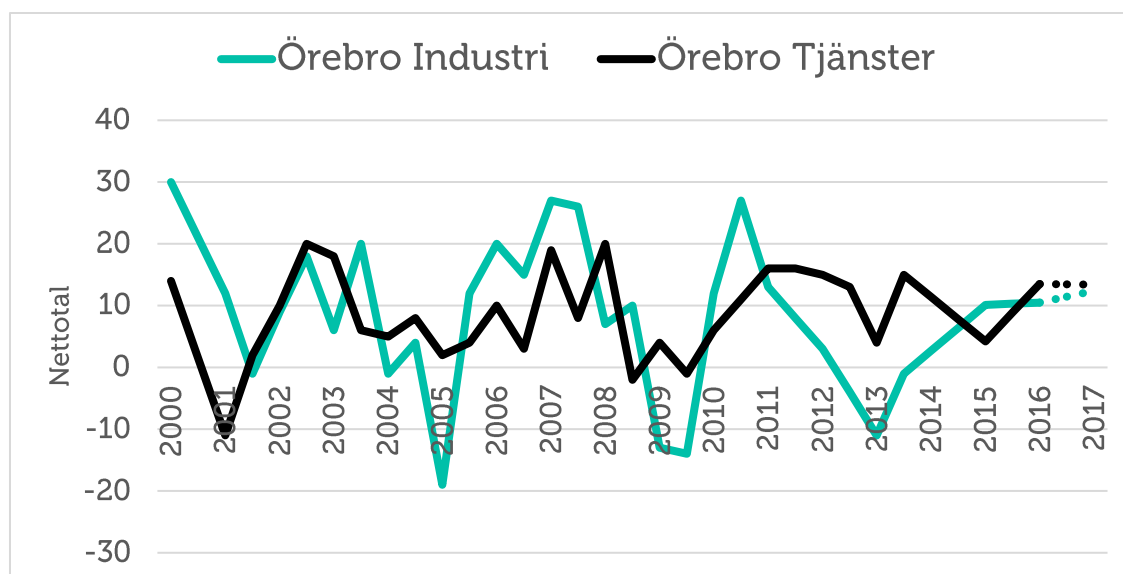
Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Örebro län och riket 1995-2016

Industrisektorn har haft ett dynamiskt år. Mer än var fjärde företag anger att de har ökat sin personalstyrka, samtidigt som 15 procent av företagen har minskat antalet anställda. Det ger ett netttotal på 11, jämfört med 16 för riket. Inom tjänstesektorn har lika stor andel av företagen ökat sin personalstyrka men något färre har minskat den vilket ger ett netttotal inom tjänstesektorn på 14, jämfört med förra årets 4.

Förväntningarna framåt är optimistiska och företagen tror på en fortsatt ökad sysselsättning nästa år. Nettotalet förväntas ligga på 13 på ett års sikt, vilket är strax under genomsnittet för riket (20). Båda sektorerna planerar att öka personalstyrkan även om industrin är något mer pessimistisk än tjänstesektorn. Sammantaget tror länets företag att den höga andelen av företag som drar ner på personal kommer att fortsätta, även om nettotalet kommer att vara positivt. Tio procent av företagen i Örebro spår neddragningar, jämfört med 5 procent i riket.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Örebro län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

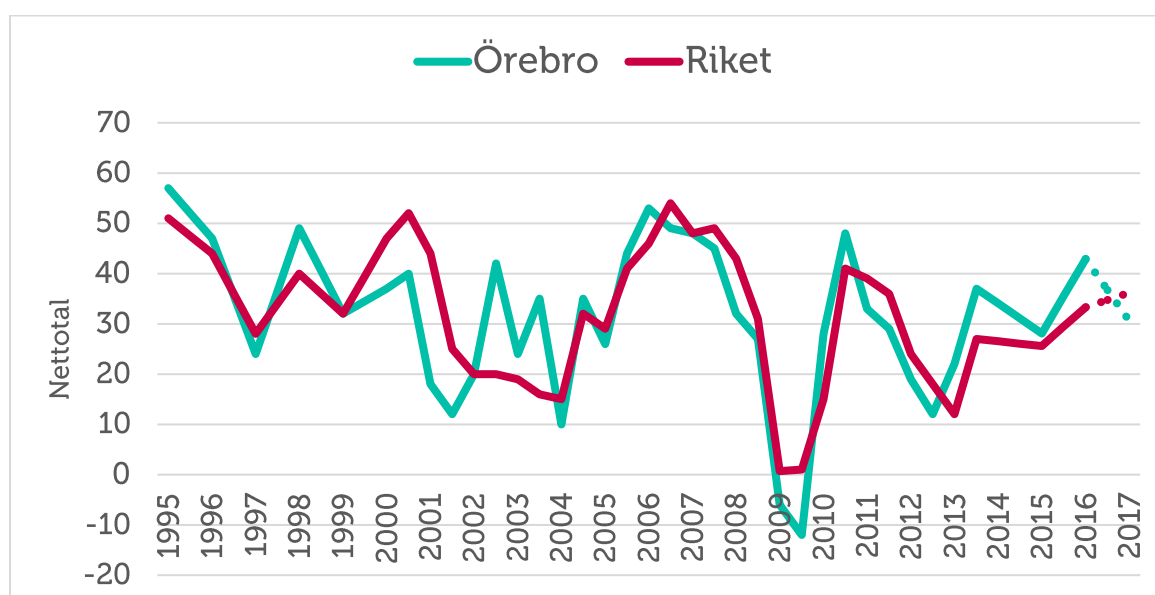

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

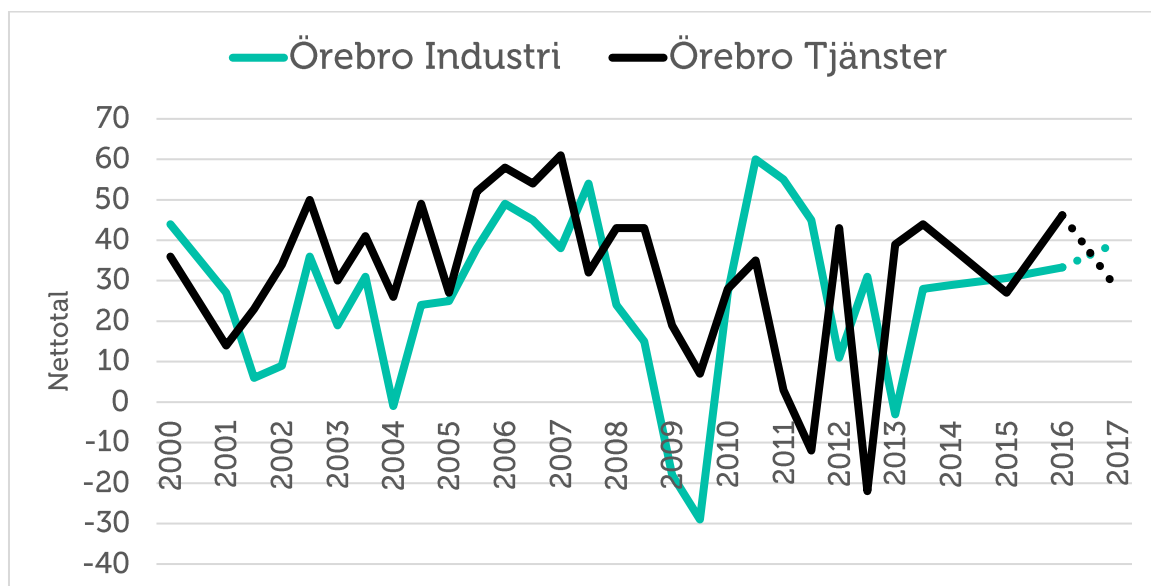
Orderingången för länets småföretag har utvecklats starkt sedan 2015. Tillväxttakten för orderingången i Örebro län har ökat och överstiger riksgenomsnittet. Förbättringen beror framförallt på en ökad orderingång till tjänstesektorn. Sammantaget i länet är det 54 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 11 procent anger en vikande, vilket ger ett netttotal på 43. Detta kan jämföras med rikssnittet på 33.

Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Örebro län och riket 1995-2016

Den ökade orderingsgången beror alltså främst på förbättrad orderingsgång inom tjänstesektorn, som gått till ett netttotal på 46. Men trots en ökning redovisar 11 procent av tjänsteföretagen i länet en sjunkande orderingsgång. Inom industrin har nettotalet ökat från 27 till 33. Industrin presterar därmed i linje med riksgenomsnittet, medan tjänstesektorn går bättre än genomsnittet i riket. Industrin är dock mer optimistisk inför de kommande 12 månaderna än tjänstesektorn, även om båda är mer försiktiga än riket.

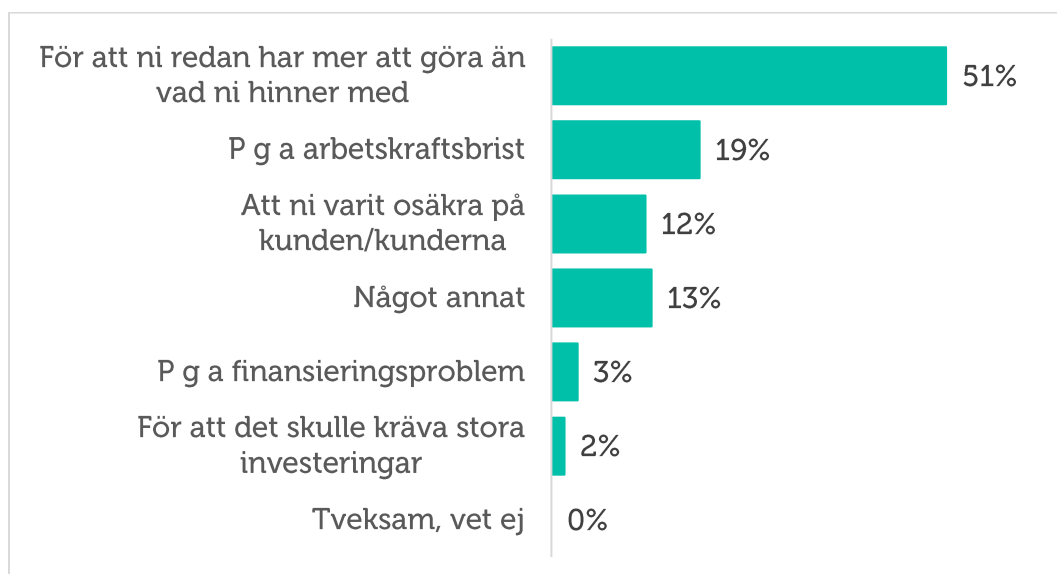
Figur 7 Orderingsgång (netttotal) i Örebro län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Tackat nej till order

Hela 40 procent av företagen i länet har tvingats tacka nej till order under det senaste året. Inom industrin är andelen hela 65 procent. De huvudsakliga orsakerna är att företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med (51 procent av de som tackat nej) samt arbetskraftsbrist (19 procent av de som tackat nej).

Figur 8 Tackat nej till order

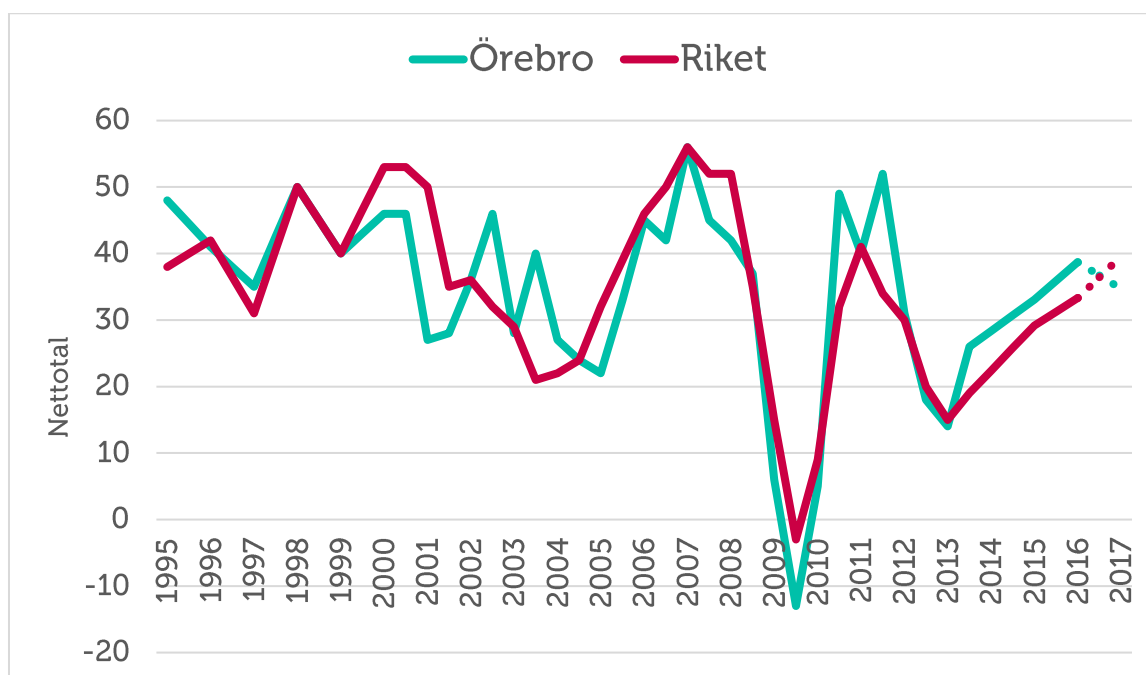

Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

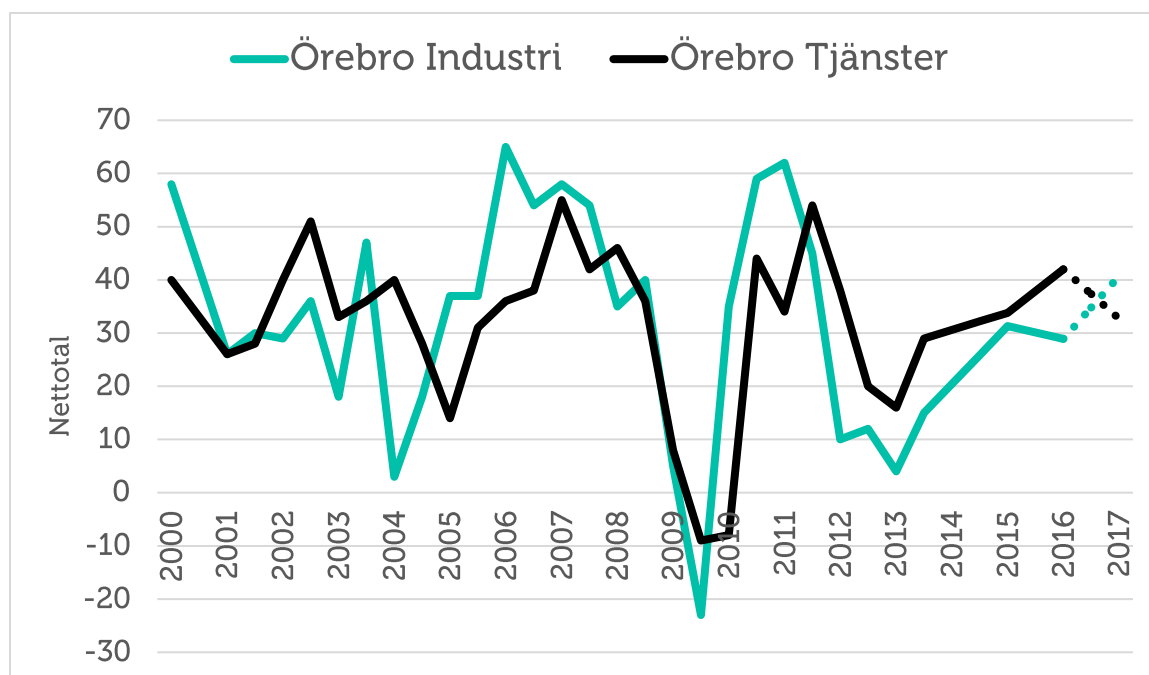
Omsättningstillväxten i Örebro län har ökat sedan 2015. Nettotalet 39 är högre än genomsnitt för riket (netttotal 33). Återigen är det tjänsteföretagen i länet som leder utvecklingen med ett netttotal på 42 jämfört med 34 för tjänsteföretagen i riket. Förväntningarna inför kommande år är optimistiska. Totalt sett tror företagen i Örebro län på en omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 35, vilket är lägre än nettotalet för riket i genomsnitt (40).

Figur 9 Omsättningsutveckling (netttotal) i Örebro län och riket 1995-2016

Industrin har en svagare omsättningstillväxt än tjänstesektorn. Ett netttotal på 29 är lägre än snittet för industriföretag i riket (32). Drygt hälften (52 procent) av industriföretagen har haft en ökad omsättning, vilket är en högre andel än för riket. Samtidigt har mer än var femte (23 procent) företag sett en minskad omsättning vilket är betydligt fler än industriföretagen i riket som helhet (16 procent). Efter föregående års svagare siffror har tjänstesektorn haft en kraftig omsättningstillväxt. Av länets tjänsteföretag uppger 62 procent att omsättning har ökat, jämfört med 51 procent för riket som helhet. Sammantaget uppvisar länets tjänsteföretag ett netttotal på 42. Industriföretagen är däremot mest optimistiska inför det kommande året där 50 procent av företagen förväntar sig en ökad omsättning.

Figur 10 Omsättningsutveckling (nettotal) i Örebro län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Konjunkturindikatorn

Konjunktoren beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturykeln. En konjunkturykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

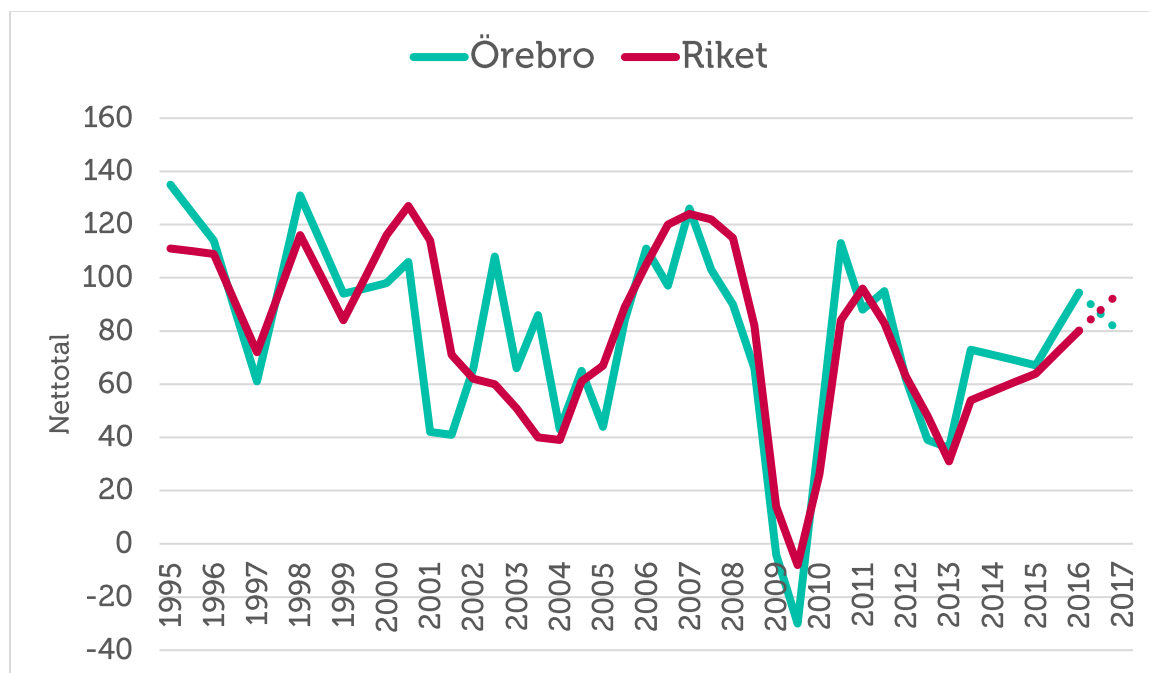
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Nu har vi gått igenom utvecklingen av sysselsättning, orderingång och omsättning för länets småföretag. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

Det är tydligt att konjunkturläget förbättrats avsevärt i Örebro län under det gångna året. Nettotalet för den sammanvägda konjunkturindikatorn har ökat från 67 till 103. Vilket är en utveckling klart över riksgenomsnittet (nettotal 80), se Figur 11. I 2015 års mätning var konjunkturindikatorn för länet 67, jämfört med rikets indikator på 64.

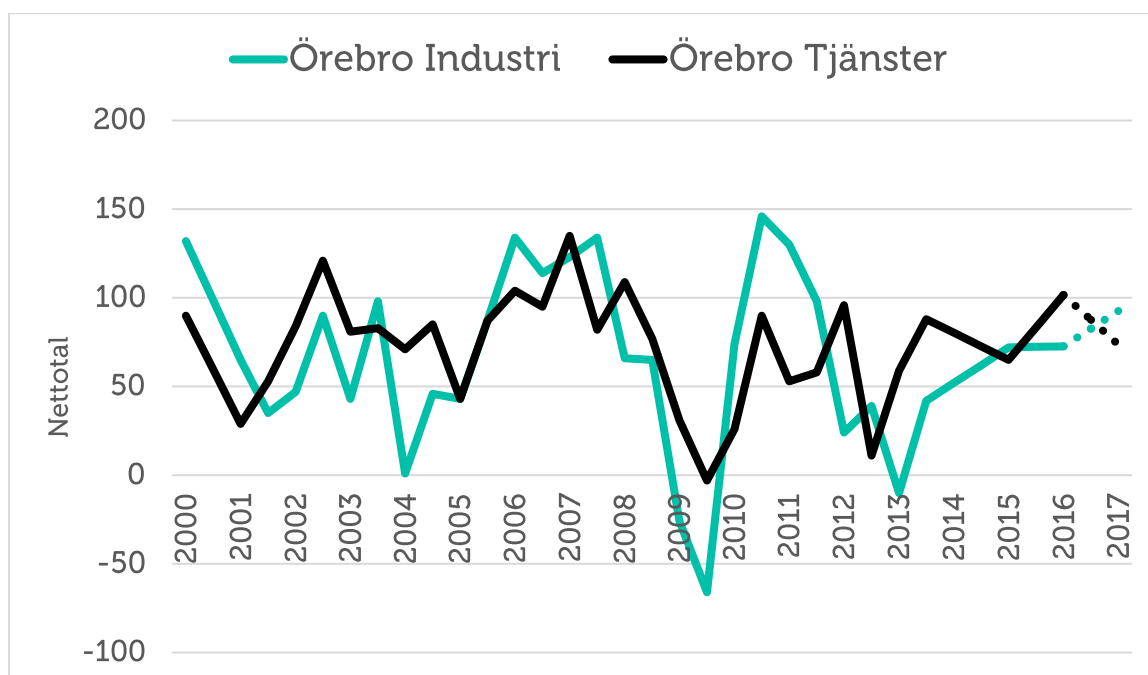
Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Örebro län försämrades dramatiskt 2008- 2009. Från att 2007 ha nått ett värde på cirka 103, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -30. Nu är det tydligt att botten är passerad och återhämtningen förväntas fortsätta under det kommande året men i något avmattad takt. Konjunkturindikatorn spås stiga framöver om än i något lägre takt, även om den positiva utvecklingen kan påverkas av en försvagad konjunktur i Sverige eller i vår omvärld.

Figur 11 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, orderingång och omsättning (nettotal) i Örebro län och riket 1995-2016

Den sammanlagda konjunkturindikatorn för Örebro har stigit sedan mätningen 2015. Från att ha legat på ett netttotal på 67 föregående år (strax över rikets netttotal på 64) är nettotalet för år 2016 94. Motsvarande netttotal för riket är i år 80. Särskilt bra har tjänstesektorn gått, vars netttotal 101 är avsevärt mycket starkare än tjänstesektorn i riket (80). Industrin har haft en svagare utveckling och ligger nu på ett netttotal på 73, jämfört med rikets genomsnitt på 81. Samtidigt spår industrin en bättre utveckling än tjänstesektorn de kommande tolv månaderna. Industrin förväntar sig ett netttotal på 93, medan tjänstesektorn tror på ett netttotal på 74.

Figur 12 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, orderingång och omsättning (netttotal) i Örebro län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

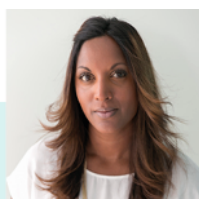
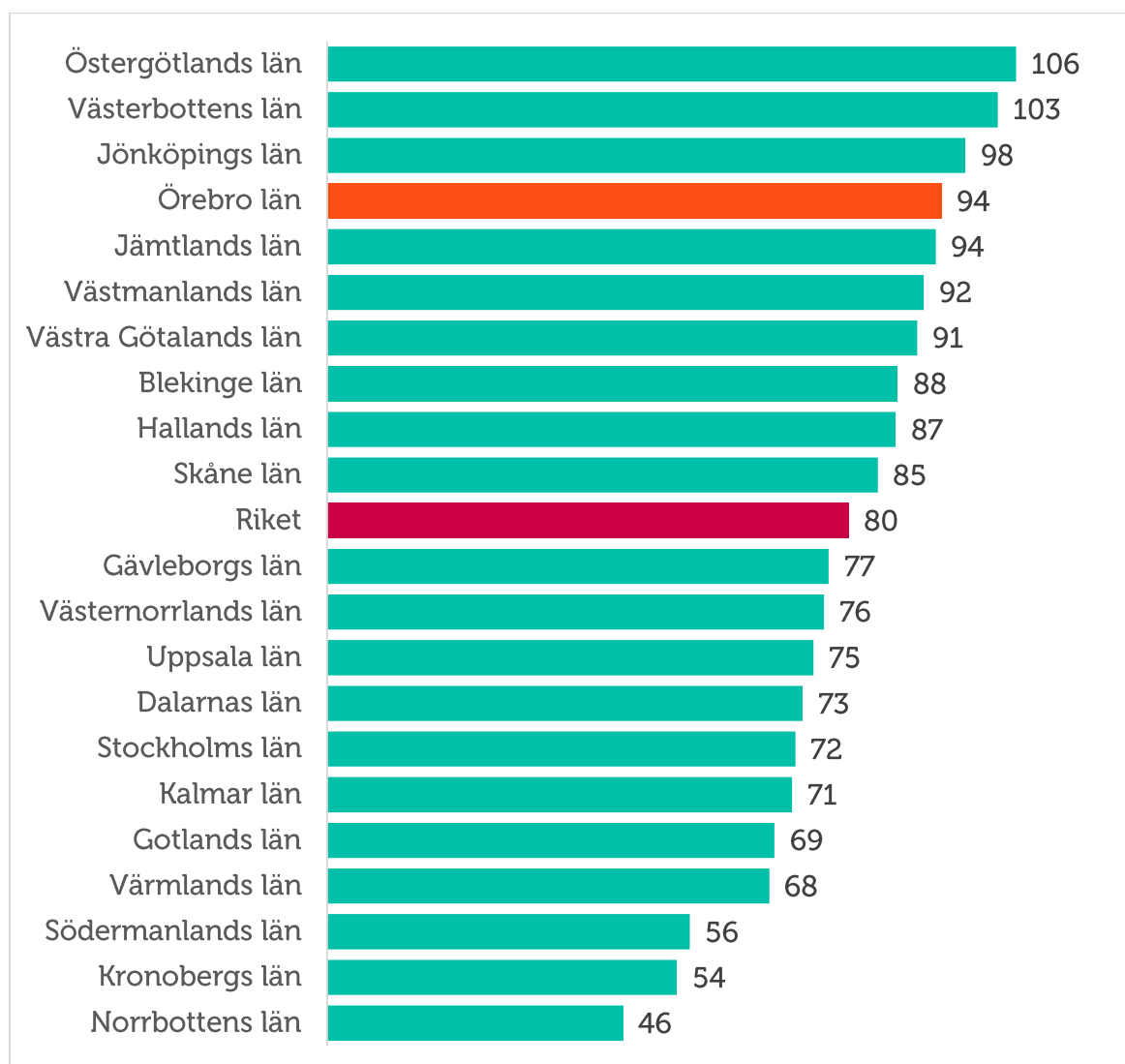

För den sammanvägda konjunkturindikatorn placerar sig Örebro län över riksgenomsnittet, topp fyra av länen. En trolig förklaring till det är det lokala näringslivets industristruktur. Placeringen tyder på att det lokala företagsklimatet är gott, men lägre förväntningar om utvecklingen framöver motiverar att näringspolitiken även fortsättningsvis behöver utvecklas och värnas på regional nivå.

Småföretagsbarometerns resultat bekräftas i stort av Konjunkturinstitutets undersökning som visar att det är konsumtion och investeringar som drivit tillväxten framåt. Konjunkturinstitutets undersökning visar också liksom Småföretagsbarometern att tjänstesektorn räknar med en avmattning i tillväxten det kommande året.⁵

⁵ Konjunkturbarometern augusti 2016, Konjunkturinstitutet

Figur 13 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2016

Kaisa Edenvik, Regionchef Företagarna Örebro län

Det är glädjande att se att konjunkturindikatorn pekar uppåt i vår region både inom tjänstesektorn och industrisektorn. Vår industri som brukar vara motorn i tillväxten har haft en svagare utveckling i år jämfört med tjänstesektorn. Framöver ser det dock ljusare ut med bättre utveckling de kommande tolv månaderna. Örebro växer och fler jobb skapas i vår residentsstad, vilket är mycket positivt. Men det blir allt viktigare att våra företag på de mindre orterna i regionen får stöd och stimulans från kommuner, politiker och lokala näringslivsråd för att behålla och stärka tillväxten och för att attrahera nya etableringar. I det arbetet är det också viktigt att sänka trösklarna för att växa där bristen på lämplig arbetskraft är ett av våra stora tillväxthinder.

Lönsamhetsutvecklingen

Lönsamheten påverkar i stor utsträckning företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar. Från 2013 har lönsamheten i både tjänsteföretagen och industriföretagen i Örebro län återhämtat sig tämligen väl, även industrin haft en stark återhämtning. Nettotalet för lönsamhet i industrisektorn är 41 i årets mätning, jämfört med rikets nettotal på 24. Tjänsteföretagens lönsamhet har också utvecklats positivt under motsvarande period. Nettotalet för lönsamhet i tjänsteföretagen i länet hamnar på 40, riksgenomsnittet ligger på 25. Totalt sett i länet är det 49 procent av företagen som uppger en ökad lönsamhet, något fler än förra årets 43 procent.

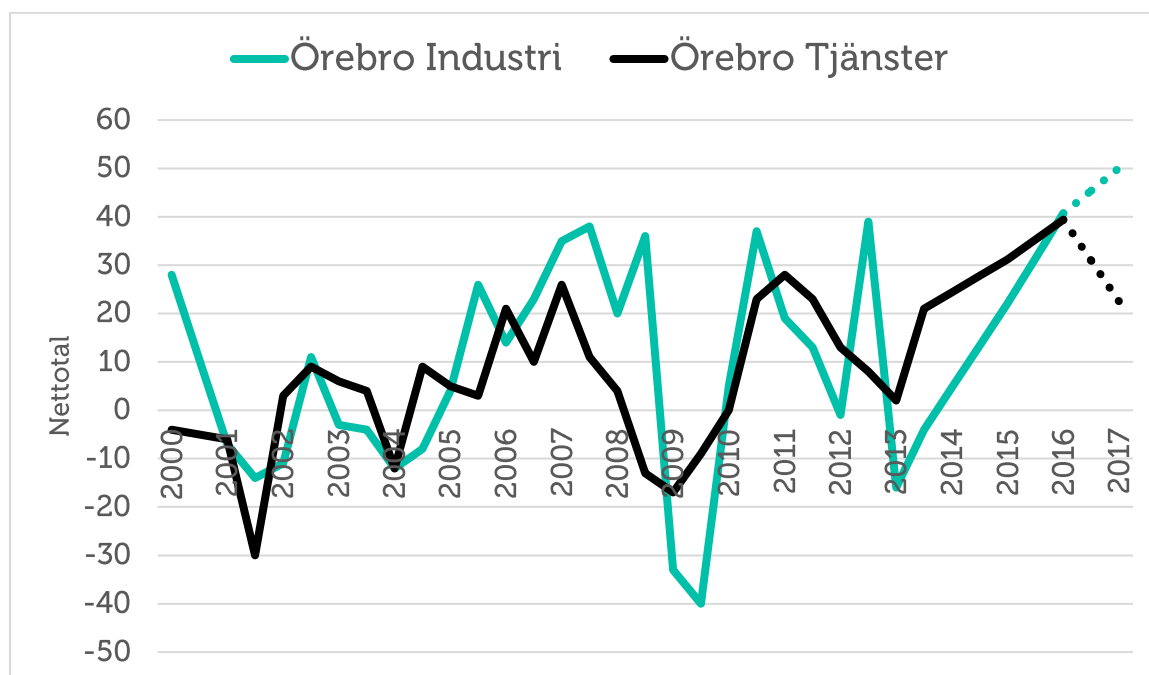
Sedan 2015 har utvecklingen i Örebro varit tydligt positiv. Från negativa siffror 2013 till årets positiva starkt positiva siffror. Utvecklingen tycks ha kommit många företag till del där 42 procent har sett sin lönsamhet öka och 9 procent sett den minska. Motsvarande siffror för riket är 41 respektive 15 procent.

Inför de kommande 12 månaderna är industriföretagen mest positiva. 57 procent av industriföretagen tror på en ökad lönsamhet medan sju procent tror på minskad lönsamhet. Bland industriföretagen i riket tror 31 procent på ökad lönsamhet.

Tjänsteföretagen i länet är mindre positiva till lönsamhetsutvecklingen. Nettotalet 23 är försiktigare än rikets genomsnitt för tjänsteföretag på 32.

Utvecklingen framöver avspeglar en fortsatt återhämtning i konjunkturen men med en lägre tillväxttakt. Det finns betydande politiska och ekonomiska utmaningar vilket riskerar att hämma utvecklingen.

Figur 14 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Örebro län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

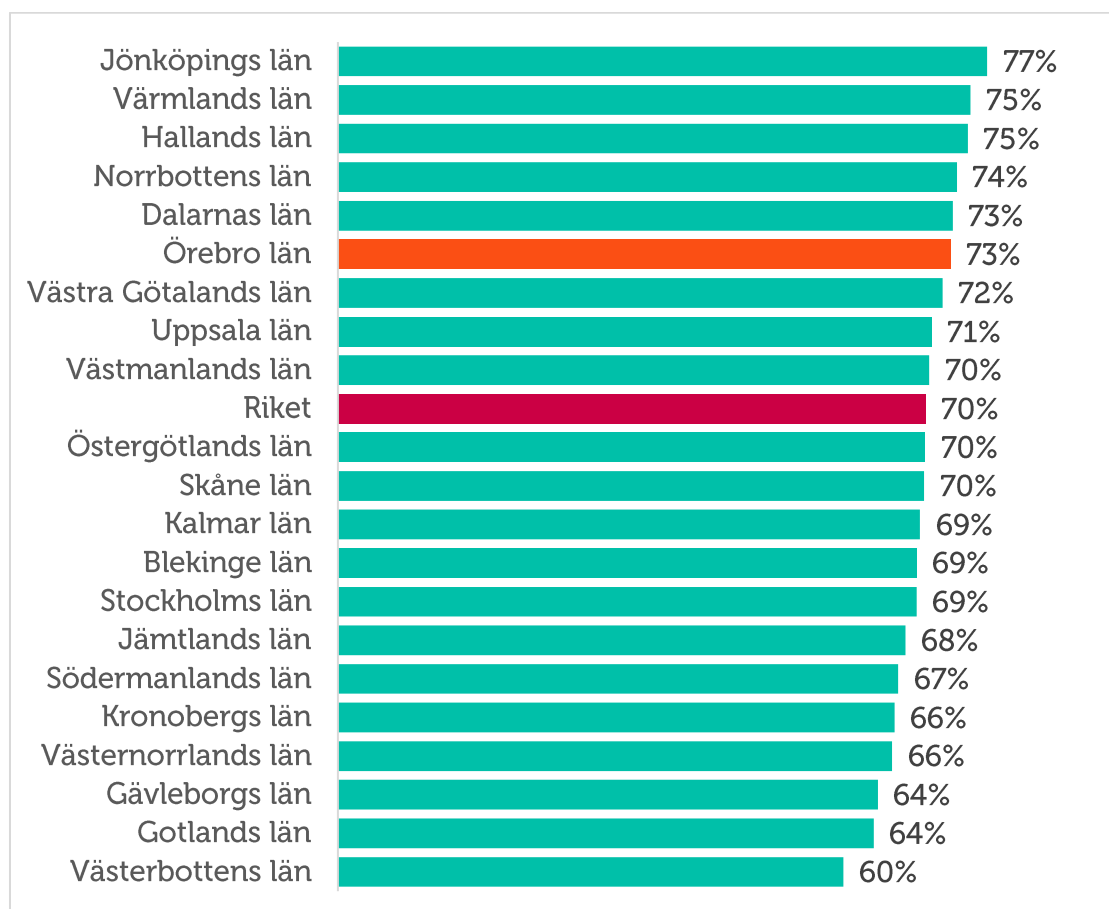
Företagens prisförväntningar

Att konjunkturen nu stärkts leder till att en större andel av företagen i länet räknar med att kunna höja priserna kommande år. Företagen i Örebro län är något mer optimistiska avseende framtida prisökningar än riksgenomsnittet. Av industriföretagen tror 58 procent på prisökningar och av tjänsteföretagen 35 procent. Inom både industrin och tjänstesektorn i riket som helhet är det 36 procent av företagen som tror på högre priser. Sedan 2014 har Riksbanken kraftigt ställt om penningpolitikens utformning med bl.a. negativ reporänta. Omfattande köp av statsobligationer har också bidragit till en svagare krona. Förhoppningen är att detta ska ge exporten en skjuts framåt och därmed bidra till en positiv prisutveckling framöver.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

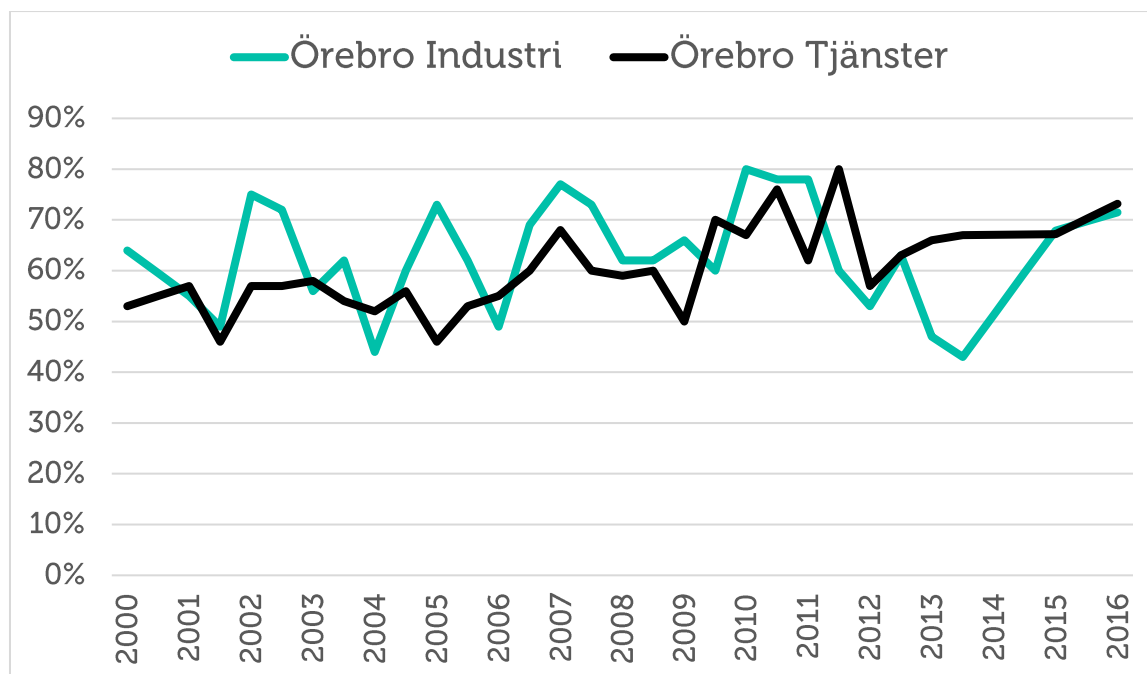
Företagen i Örebro län upplever något bättre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet, se figur 15. Totalt anser 73 procent av företagen i länet att de har goda utsikter att expandera på sikt.

Figur 15 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2016

De positiva expansionsutsikterna gäller för både industrin och tjänstesektorn. Tjänsteföretagen i länet är något mer positiva än riksgenomsnittet.

Figur 16 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Örebro län, industri- och tjänstesektorn 2000-2016

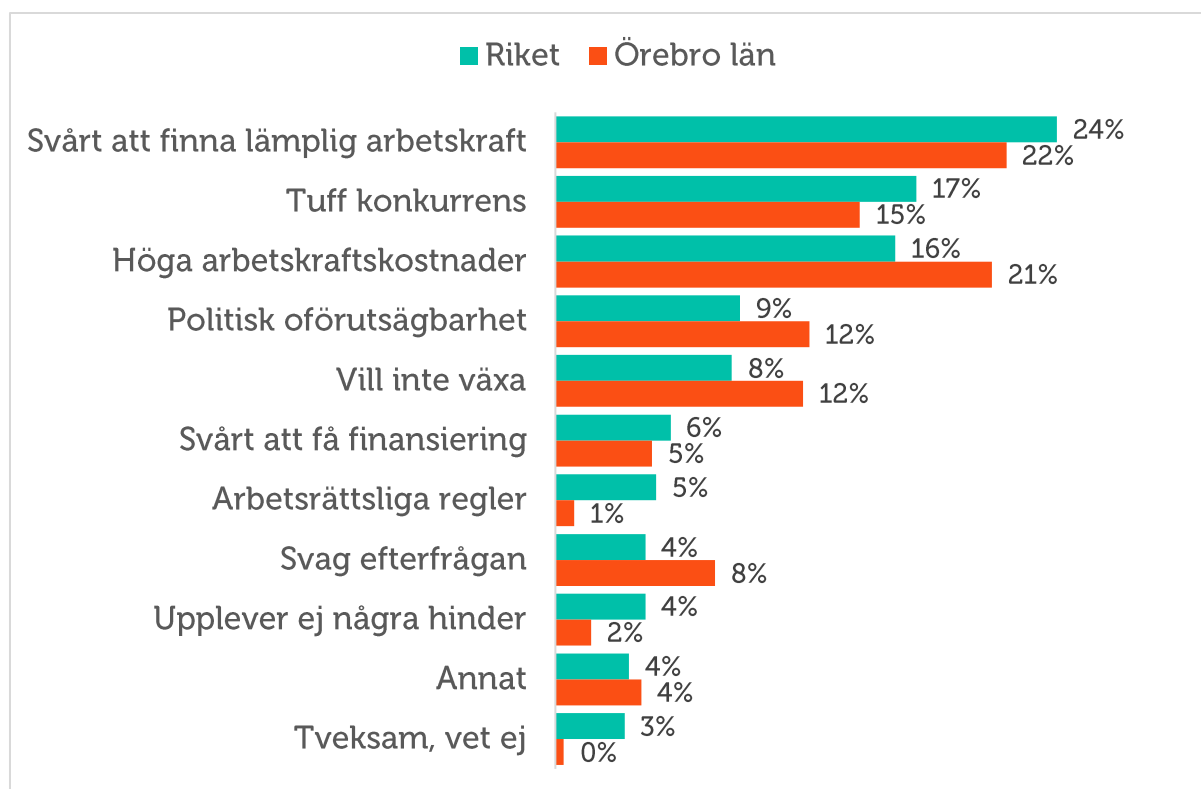

Liksom för riket i sin helhet är det brist på lämplig arbetskraft, höga arbetskraftskostnader och tuff konkurrens som utgör de största tillväxthindren, även i Örebro län. Bristen på lämplig arbetskraft är särskilt problematiskt inom industrin där knappt hälften av företagen (47 procent) anger detta som det största tillväxthindret. Inom tjänstesektorn är motsvarande siffra 13 procent. Sammantaget anger 22 procent av länets företag att bristen på lämplig arbetskraft är deras största tillväxthinder. Det är något lägre än för riket som helhet (24 procent).

De höga arbetskraftskostnaderna är störst problem inom tjänstesektorn. Var fjärde företag inom tjänstesektorn (25 procent) anger detta som det största tillväxthindret, jämfört med 9 procent inom industrin. Totalt är det 21 procent av företagen i Örebro län som anser att de höga arbetskraftskostnaderna utgör det största hindret för expansion. Motsvarande siffra för riket är 16 procent.

Bristen på lämplig arbetskraft och de höga arbetskraftskostnaderna utgjorde även tidigare år de största hindren för företag att växa i Örebro län.

Figur 17 Tillväxthinder enligt företagen i Örebro län och i riket 2016 (procent)

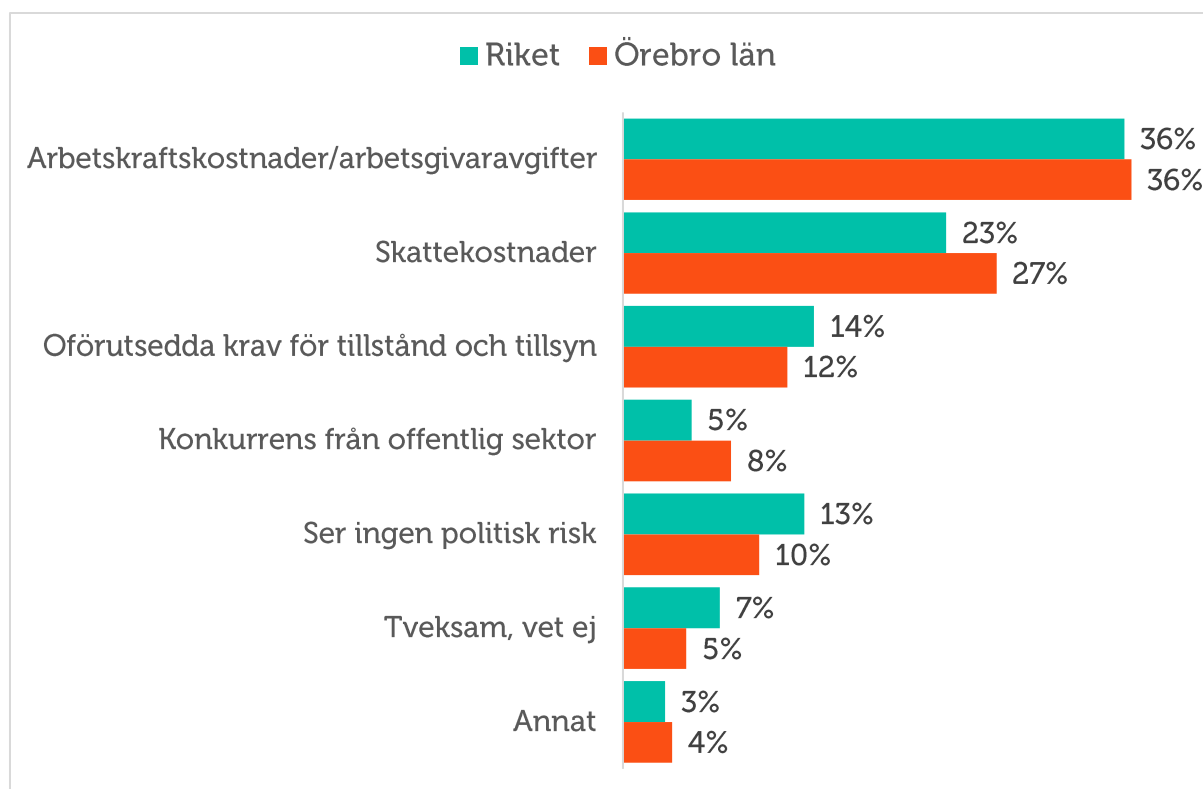
Konjunkturrisiker

Den inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisiken enligt 48 procent av företagen i länet. Den följs av löneökningar (14 procent) och internationella konjunkturfaktorer (12 procent). Alla tre konjunkturrisiker ses som ett större problem för småföretagen i Örebro län än i resten av riket. Tidigare års relativa oro för ränte- och valutakostnader är numera inte en större oro i länet än i riket i övrigt. Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och företagen är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet om huruvida denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som de största politiska riskerna av företagen i Örebro län, liksom i riket som helhet. Ökade skattekostnader upplevs dessutom som en betydande politisk risk av företagen i länet.

Figur 18 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet

Den svenska konjunkturen har utvecklats mycket väl under det senaste året och de små och medelstora företagen är tillväxtmotorn, så även i Örebro län, som placerar sig betydligt över riksgenomsnittet i den sammanvägda konjunkturindikatorn för 2016. Årets konjunkturindikator uppgår till 80 för riksgenomsnittet och 94 för Örebro län vilket visar på en positiv utveckling från ifjol och den fjärde bästa utvecklingen i landet. Förväntningarna framöver är optimistiska även om företagen i Örebro län tror att tillväxten kommer att mattas av under de kommande 12 månaderna.

Det är i genomsnitt sju av tio företag som uppger att de vill växa men trots att utvecklingen i Örebro län varit mycket god under det senaste året så är länets småföretag mindre optimistiska om expansionsutsikterna framöver. Företagen upplever en rad hinder som motverkar en framtida expansion. Det är framförallt svårt att finna lämplig arbetskraft på arbetsmarknaden och höga arbetskraftskostnader gör att många företag tvekar att anställa. Även politisk oförutsägbarhet har stor påverkan på ett företags expansionsplaner.

Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och företagen är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet om utvecklingen framöver. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft. För vissa branscher tycks den politiska diskussionen kring vinstuttag och tillståndsprövning ha en tydlig effekt på förväntningarna.

Utvecklingen det senaste året visar att det är de små och medelstora företag som utgör motorn i jobbskapandet. Det är dessa företag och företagsamma människor som tar risker, som anställer, som skapar varaktiga jobb och som via skattsedeln bidrar till vår gemensamma välfärd. Nästan alla småföretag är ägarledda, där ägaren bor och verkar på orten, med ett stort engagemang för lokalsamhällets utveckling. Småföretagen har därmed en central betydelse för den lokala ekonomin. Denna utveckling kommer att fortsätta under förutsättning att det skapas goda villkor för företag att starta, expandera och anställa. Det handlar om att företagare ska kunna verka på en rättvis och konkurrensneutral marknad. Villkoren för företagande ska vara lika, oavsett företagsform och bransch. Samt oavsett om företaget har kollektivavtal eller inte och oavsett var företaget verkar geografiskt i Sverige.

De sex viktigaste utmaningarna för det svenska företagsklimatets utveckling är därför även fortsättningsvis att:

- **Säkra småföretagens tillgång till kompetens.** Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren för små företag. Det är viktigt att underlätta matchning av jobbsökande och företag. Utbildningssystemets utformning samt landsbygdsföretagens tillgänglighet till större arbetsmarknadsregioner är avgörande i dessa avseenden eftersom det påverkar tillgången på kompetenta och erfarna arbetstagare.
- **Den samlade kostnaden för att anställa måste sänkas.** Detta bör ske genom sänkta arbetsgivaravgifter. Genom att införa ett arbetsgivaravdrag kan arbetsgivaravgiften sänkas generellt för mindre företag som vill anställa.
- **Förenkla och sänk skatterna.** Det behövs en översyn av skattesystemet som ger internationell konkurrenskraft och incitament till företagande, arbete, utbildning och rörlighet. Det ska vara mer lönsamt att ta de risker och det ansvar som det innebär att driva företag. Ta bort de skatter och regler som idag missgynnar ägaredda företag.
- **Minska regelbördan.** Intensifiera den nationella och regionala regelförenklingen. Moms- och andra skatteregler utgör, tillsammans med de arbetsrättsliga reglerna, en betydande regelbörda och är ett tillväxthinder för små företag. Anpassa reglerna för småföretagare. Inte tvärtom.
- **Trygghetssystemen måste vara anpassade för små företag.** Företagare ska ha samma rättigheter som anställda eftersom de betalar in i socialförsäkringssystemen efter samma principer
- **Förbättra möjligheterna att delta i offentlig upphandling.** Offentlig sektor köper varor och tjänster för över 600 miljarder kronor årligen. Krångel och irrelevanta krav måste bort så att fler småföretag kan delta i offentliga upphandlingar. Småföretag ska kunna delta i högre utsträckning genom att ge anbud på delar av större kontrakt och med ett rimligt kravställande. Alla seriösa företag ska kunna delta i offentliga upphandlingar – oavsett om de har kollektivavtal eller inte.